

Examen HAVO 2009

tijdvak 2
woensdag 24 juni
9.00 - 11.30 uur

aardrijkskunde

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 31 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 52 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring, uitleg of berekening gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg of berekening ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Aanwijzingen voor de kandidaat

Bij een aantal vragen in dit examen is een cursieve regel achter de eigenlijke vraagzin opgenomen. In deze cursieve regel staat precies vermeld welke antwoordelementen in het antwoord aanwezig moeten zijn om de maximale score te behalen.

LET OP:

De cursieve regel achter de vraagzin kan – afhankelijk van de feitelijke vraag – bijvoorbeeld vermelden:

- dat een verklaring een situatiebeschrijving en een algemene regel (= verklarend principe) moet bevatten.
- dat een uitleg bij een ‘Leg uit waarom vraag’ of ‘Leg uit waardoor vraag’ een oorzaak en een gevolg moet bevatten.
- enzovoorts

Je kunt dit examen maken met de 52e druk of met de 53e druk van de atlas. Schrijf op de eerste regel van je antwoordblad welke druk je gebruikt, de 52e of de 53e.

Elke opgave bestaat uit enkele vragen. Bij elke vraag kun je, indien gewenst, de atlas gebruiken.

De kaartnummers in de vragen verwijzen naar de 52e druk, of, als ze tussen haakjes staan, naar de 53e druk van de atlas.

Opgave 1 – Speciale Economische Zones in India

Gebruik de bronnen 1 tot en met 3 van het bronnenboekje.

Net als China heeft ook India een groot aantal gebieden aangewezen als Speciale Economische Zones (SEZ's). Er is echter een opvallend verschil tussen het spreidingspatroon van de SEZ's in beide landen.

1p **1** Welk verschil wordt hier bedoeld?

De minister van Handel en Industrie van India is voorstander van het oprichten en in stand houden van SEZ's. Andere Indiase ministers, zoals de ministers van Financiën en van Volksgezondheid, zetten echter vraagtekens achter de betekenis van de SEZ's voor het land.

1p **2** Geef een mogelijk argument van de Indiase minister van Financiën tegen de oprichting van SEZ's in India.

1p **3** Geef een mogelijk argument van de Indiase minister van Volkshuisvesting tegen de oprichting van SEZ's in India.

In de Indiase steden komen moderne IT-/elektronicabedrijven en ambachtelijke bedrijfjes die elektronica repareren naast elkaar voor.

1p **4** Met welk begrip kun je dit verschijnsel aanduiden?

Onder andere door de instelling van SEZ's is de economische positie van India in het centrum-periferiemodel veranderd in de afgelopen twintig jaar.

1p **5** Welke verandering in positie binnen het centrum-periferiemodel heeft India in de afgelopen twintig jaar doorgemaakt?

Door de economische groei in India neemt de welvaart toe.

2p **6** Geef één negatief milieueffect hiervan op lokale schaal en één op mondiale schaal.

Opgave 2 – Afrikaanse migranten

Gebruik bron 4 van het bronnenboekje.

Aanvankelijk reisden veel Afrikaanse migranten via Marokko naar Spanje. Maar doordat de Marokkaanse en de Spaanse overheid strenger controleren in de Straat van Gibraltar en bij de grens tussen Ceuta en Melilla, steken veel Afrikanen nu vanuit West-Afrika over naar de Canarische Eilanden.

- 2p 7 Geef twee redenen waarom door globalisering deze migratiestroom uit Afrika toeneemt.

De Franse regering is bang dat Afrikaanse migranten geen werk kunnen vinden op de Franse of Europese arbeidsmarkt.

- 2p 8 Selecteer uit de Grote Bosatlas Statistiek één gegeven voor Frankrijk en één gegeven voor Afrikaanse landen (bijvoorbeeld Senegal of Ivoorkust) waarmee je aannemelijk kunt maken dat Afrikaanse migranten niet gemakkelijk werk zullen vinden in Frankrijk of Europa.

In bron 4 staat dat Frankrijk en Spanje, in het kader van deze migratieproblematiek, microkredieten willen geven aan inwoners van landen ten zuiden van de Sahara.

- 2p 9 Beredeneer op welke manier microkredieten de migratieproblematiek kunnen verminderen.

Aarde

Opgave 3 – De reizen van Columbus

Gebruik bron 5 van het bronnenboekje en het kaartblad DE AARDE-Klimaat.

Columbus zeilde bij zijn reizen niet in een rechte lijn de Atlantische Oceaan over.

- 1p 10 Waarom voer Columbus op de **heenreizen** eerst naar het zuidwesten? Gebruik in je antwoord een gegeven van het kaartblad DE AARDE-Klimaat.
- 1p 11 Waarom voer Columbus op de **terugreizen** eerst naar het noordoosten? Gebruik in je antwoord een gegeven van het kaartblad DE AARDE-Klimaat.

Ruim 350 jaar voordat de Wet van Buys Ballot werd geformuleerd, maakte Columbus al gebruik van de principes waarop deze wet is gebaseerd.

- 2p 12 Hoe luidt de Wet van Buys Ballot?

- Een belangrijke schakel in de mondiale luchtstromen vormen de hogedrukgebieden op 30 graden noorder- en zuiderbreedte.
- 2p **13** Leg uit waardoor er rond de 30 graden noorder- en zuiderbreedte hogedrukgebieden liggen.
Je uitleg moet een oorzaak-gevolg relatie bevatten.

Opgave 4 – Bodemaantasting in semi-aride gebieden (Sahelzone in Afrika)

Gebruik de bronnen 6 en 7 van het bronnenboekje.

Maak bij deze opgave, behalve van de in de vragen genoemde kaarten, ook gebruik van de kaartbladen Aarde Oorspronkelijke Plantengroei, Aarde Klimaatgebieden en Zeestromen, en Afrika Temperatuur en Neerslag.

- Volgens bron 6 valt er in de Sahelzone in de maand mei minder neerslag dan in de maand juli.
- 2p **14** Beredeneer dat de bodemaantasting door neerslag in mei toch groter is dan in juli.

Naast bodemaantasting door neerslag komt in de Sahelzone ook winderosie voor.

- In februari en maart is de bodem in de Sahelzone het meest gevoelig voor winderosie.
- 2p **15** Geef daarvoor de twee argumenten die je kunt afleiden uit de bronnen.

- De foto van bron 7 is genomen in het gebied waar volgens kaart 177B (53e druk: 219C) vooral bodemaantasting door wind voorkomt.
- 1p **16** Noem een specifiek landschapselement afgebeeld in bron 7 waaraan je kunt zien dat op lokale schaal ook bodemaantasting door water voorkomt.

- De bodemaantasting door water in dit gebied wordt vooral veroorzaakt door een specifiek kenmerk van de neerslag in de Sahelzone.
- 1p **17** Welk kenmerk is dit?

Opgave 5 – Platen tektoniek en de gevolgen ervan voor Indonesië

Gebruik de bronnen 8 en 9 van het bronnenboekje.

Indonesië wordt geregeld getroffen door aardbevingen en vulkaanuitbarstingen. Deze zijn een gevolg van het bewegen van platen.

- 1p **18** Met welke term wordt het aandrijfmechanisme van de platen tektoniek aangeduid?
- 3p **19** Schrijf de cijfers 1, 2 en 3 uit bron 8 op je antwoordblad en schrijf erachter op welke manier in deze drie stappen een zeebeving tot een tsunami kan leiden.
- In Indonesië ontstaan bij vulkanische uitbarstingen soms modderstromen die lahars worden genoemd.
- 3p **20** Aan welke drie voorwaarden moet voldaan zijn, wil er een lahar kunnen ontstaan?
- 1p **21** Welk eruptietype van vulkanen komt in Indonesië het meeste voor?

Opgave 6 – Natuurlijke hulpbronnen

Veel natuurlijke hulpbronnen van Indonesië zijn tot nu toe niet of nauwelijks onderzocht of in kaart gebracht.

- 2p **22** Geef twee fysischgeografische factoren die dit mede veroorzaakt hebben.

Eén van de belangrijkste natuurlijke hulpbronnen van Indonesië is hout. De regering van Indonesië wil graag dat er in de houtindustrie meer exportvalorisatie plaatsvindt.

- 2p **23** Beredeneer waarom de regering van Indonesië dit graag wil.

De vele natuurlijke hulpbronnen hebben de Indonesische bevolking tot nu toe weinig welvaart opgeleverd.

- 2p **24** Geef hiervoor twee politieke redenen.

Opgave 7 – Venlo: duurzame stad, kennisstad en draaipunt

Gebruik de bronnen 10 tot en met 13 van het bronnenboekje.

De regio Venlo is nu al het derde draaipunt van Nederland (bron 13), terwijl het op nationaal schaalniveau een perifere ligging heeft.

- 2p **25** Geef twee factoren waarmee je kunt verklaren waarom Venlo zo'n belangrijk draaipunt van goederenstromen is geworden.

In de regio Venlo werken overheid en bedrijfsleven samen aan het cradle-to-cradle concept (zie bron 11).

- 1p **26** Met welk begrip wordt deze vorm van samenwerking aangeduid?

Mede dankzij de ontwikkeling van het cradle-to-cradle concept kan Venlo uitgroeien tot een zogenaamde creatieve stad.

- 2p **27** Beredeneer hoe de ontwikkeling van Venlo tot creatieve stad kan leiden tot een sterke lokale economie.

De A74 moet een verbinding vormen tussen de A73 en de Duitse Autobahn (snelweg) A61 waardoor Venlo een betere verbinding met Duitsland krijgt. Volgens de opvattingen van sommige **milieugroeperingen** kan de aanleg van de A74 de duurzame ontwikkeling van de regio Venlo in gevaar brengen. Volgens de opvattingen van sommige **verkeersdeskundigen** kan de aanleg van de A74 juist een positieve bijdrage leveren aan de duurzame ontwikkeling van de regio Venlo.

- 2p **28** Geef bij **één** van beide opvattingen een passende redenering.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Opgave 8 – De Waal

Gebruik bron 14 van het bronnenboekje.

De Waal is de drukst bevaren rivier van ons land en van erg groot belang voor het transport tussen Rotterdam en het achterland. Ten behoeve van de scheepvaart zijn er kribben aangelegd in de Waal.

- 3p **29** Beredeneer in drie stappen waardoor kribben de bevaarbaarheid van de Waal bevorderen.

Naast het bevorderen van de bevaarbaarheid hebben kribben nog een andere functie.

- 1p **30** Welke functie wordt bedoeld?

De 'Gamerensche Waarden' (ten westen van Zaltbommel) zijn brede uiterwaarden.

- 2p **31** Leg uit waardoor het (waterstaatkundig gezien) gunstig is dat juist hier de uiterwaarden breed zijn.

Je uitleg moet een oorzaak-gevolg relatie bevatten.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.